

MIRIAM VAN HEE

ook daar valt het licht

gedichten

2013

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

sur place

beneden ligt het dorp, het lijkt
alsof het alles heeft, een toren
een plein, een brug, een achtergrond

een eikenwoud waarin de wind
tekeer kan gaan, en huizen
de luiken zijn gesloten, vlekken

licht bewegen op de aarden weg
het is een wonder, zo bewoonbaar
als de wereld is, dat druiven

kunnen groeien in zulke harde grond
en de wingerd schaduw geeft
zonder bedoeling, de appelboom

draagt appels nog, kleine, rode die
voor niemands ogen zullen vallen
als hun tijd gekomen is

uitzicht vanuit de auto

de berg met de sneeuw die een cirkel
heeft uitgespaard onder de beuken,
het visgraatdessin van de sparren,
de schaarse weilanden waarop de koeien
beneveld bewegen, en het mooist

de weg op de helling waarover
wij rijden, zijn sneeuwrand en
in het midden zijn witte, lichtende
stippen, voor ons die niet buiten
geruststelling kunnen, dat we

heen zullen gaan, en terug

uitzicht uit het vliegtuig

wat je ziet zijn de bergen, de spiegels van meren
de loop der rivieren, een landhoofd in zee, en
als je moeite doet een trein of een auto,
een landingsbaan, maar in het algemeen weinig

beweging, je ziet soms de dag in de nacht overgaan
en je hebt niets te doen, je ziet het geheel en
de delen, als je geluk hebt, een plaats aan het raam
ook al kun je niet blijven, je kunt ondernemingen

zien, niet wat ze maken, of een begraafplaats,
niet of het waait in het lover, een grote afwezigheid
heerst over alles, maar ook een voorlopigheid waarin
alleen onze schaduw beweegt, doof, ongehinderd en

eenzaam vliegen wij over

les gorges du verdon

het is vloeibaar smaragd dat zich diep
in een kloof tussen bergen geslingerd heeft
en het komt uit in een meer, altijd, elke dag
elke avond en verder is dat niet te vatten

altijd komt het punt waar de foto gemaakt
wordt, het liefst op de rand van de afgrond en
niets mag ontbreken, de rotsen, het water
beneden, de staalblauwe lucht, alles wordt

vastgelegd, op onze gezichten dat wij
overwinnaars zijn, risico's nemen, een soort
van geluk maar na de foto veranderen wij
van gedachten, ons wachten tunnels

onleesbare wegwijzers, hoogtevrees, ons wachten
honger en dorst en het stijgende water en nog
overvalt ons voortijdig de nacht en de zaklamp,
waar hebben wij toch de zaklamp gelaten

de verloren zoon

eerst hoorden we stemmen, toen zagen
we het, twee mannen probeerden een schaap
te vangen aan de overkant van de vallei
wij vroegen ons af of hier
ooit iemand kwam, zo ver van het dorp

ze kregen het weerspannige dier toch
op de rug, ze bonden zijn poten bijeen
en wat het vreemdste leek was dat het
zweeg, een man bleef erbij en de andere
reed met een kleine bestelwagen
hobbelen over het gras dichterbij, je kon
hun gedachten al raden, en hun gescheld
dat het ervan lusten zou, en het geweld

brak onze dag, we konden nog lang
in de bochten de auto zien rijden, toen
liepen we door, we zwegen, een
stralende hemel woog op het land

de aardbeving

je was in de keuken, ik riep je omdat
je moest kijken, een herdershond lag voor
het raam, toen plots achter hem bergen
leisteen oprezen uit de grond

en hij al tegen het glas werd gedrukt
en ik riep maar je kwam niet en plots viel
alles in scherven, ik was ongewapend
ik viel, hoorde sterrengeruis en ik was niet

verwonderd, een ogenblik hoogstens, ik
zag nog de rustige middag voor mij, de
bergen omgeven door nevelig licht, en als
je het vraagt, dat was het, en dat wij het

niet voelden aankomen, ons viel de esdoorn
op, zijn bladeren toonden hun buitenkant
en soms, bij een speelse haal van de wind
hun bleke fluweel, hun andere kant

de maan

een feestend land waarin voor ons
geen plaats meer was, zo verrees
voor ons de maan boven het bos
als op een russisch schilderij en

keek je goed, dan zag je onze
werelddelen, afrika, australië en zelfs
italië, weliswaar met een gekrompen
laars die leek te wapperen, zoals de jas

van wie zich haast, of als een vaandel,
alsof daar wind was, op de maan
herfst, een regenbui, iets wat begon
en dan ophield zoals alles hier bij ons

ontbijt in hotel

je ziet het licht van de herfst
op de gevels en de kruinen, een wagen
komt bladeren zuigen, er lopen mensen
het park in, ze houden een krant in de ene,
een telefoon in de andere hand, een kauw zit
op de balkonrand van het begin tot het einde
zoevend gaan plots alle raamlijsten kantelen
iemand heeft iets in gereedheid gebracht

een handbreed, een vinger, alsof
de lancering nu nakende is, beginnen
de palmen te wuiven, je ziet ei op je bord
met boter en brood en in de koffie trillen
de rimpels van een ontwakend verdriet

eens zover

het ware mooi, als het eens zover is
om ernaar te verlangen, naar buiten
te gaan in de ochtend en mochten wij
sterk genoeg zijn om het bos in te durven

op zoek naar een plek waar wij vroeger
al waren, wij lagen er toen op een rots
uit te kijken over een bocht in de rivier
iets stond te gebeuren, een dier zou zich

aan ons vertonen, laat niemand ons storen
als het eens zover is en wij onze problemen
dan eindelijk opgelost hebben en vrij zijn,
laten wij luisteren of wij het water al horen

ruisen, wij wisten toch iets van de wereld
wij hadden gewacht op de sneeuw, op de
trein, wij waren nagebleven op school, wij
hadden geklommen, we waren verdwaald

we werden gevonden, dus, als het eens
zover is, laten wij de onzekere weg voor
de zekere nemen, niet omzien, er zal altijd
iets zijn wat we herkennen, de meegaande

grond onder de dennen, daar hielden we van

de piramide van de zon (teotihuacan)

de lucht zal wel ijler geweest zijn
en koeler de wind, de zon had
een andere status, maar evengoed
scheen ze als nu, hard en afstandelijk

het kwam erop aan zich voor te bereiden
de hoogte wenkte en klimmen was
beter dan dalen, de zwaartekracht
leek af te nemen en je zag meer

een soort van verbondenheid, huizen
stoffige wegen waarop zich mensen
bewogen en je zag verder dat deze plek
niet de enige was, deze stad niet en

deze tijd, je hart ging tekeer en je dacht
tevergeefs aan de liefde, het kunnen kiezen,
vrijheid of troost en je voelde een dwaas
verlangen om kennis te maken en toen

dacht je weer aan de vogels, je had ze
altijd bijzonder gevonden, om zo
op het laatste moment de vleugels
te spreiden, het ruim aan te doen

germaine is dood

het is lente, germaine is dood en met grote vaart
komen auto's de bocht om gereden, men wil zich
van uitzicht en plaats in de tempel verzekeren
men komt van ver uit de bergen, men houdt
zijn zakdoeken klaar als de dominee zingt

van herders en schapen, een enkeling kijkt
naar de lichtval op de stenen, straks zakt haar
lichaam ter aarde, tussen de prei en de bonen,
vanwaar wij wonen hebben wij zicht op haar
graf en op de schapen die op dezelfde hellingen

grazen als vroeger maar zonder herder, soms
na het uitzetten van de muziek gebeurt het dat ze
nog verder klinkt in je hoofd, en je denkt dat de tijd
voor de doden nog heel even zou kunnen duren, een
afdaling lang, de tijd om de zonsondergang waar

te nemen, maar germaine leefde genoeg, een eeuw
in dit uitzicht, een schaduw met zwarte, blinkende
ogen en nu is ze dood, het dorp is vol leven, de
geuren van pijnbomen en van asfalt dat werd
afgeblust drijven het huis binnen door open ramen

in memoriam rutger kopland

de dag van je dood bracht ik door in een feestzaal
onder de grond groter dan twee kathedralen, hier
is het dus, dacht ik, hier is wellicht plaats genoeg
voor ons allen maar iemand moet voorgaan, het

was er sprookjesachtig verlicht, er groeide niets
alleen taarten van marmer en toortsen van steen
en ik vroeg me af waar je was, hoe kon je geloven
in leegte, wij wilden naar boven terug, waar de wind

ons alle kanten op dreef en wij teweer moesten staan
ik voelde de steen in mijn jaszak het vocht in mijn keel
het kind gaf geen antwoord en stelde geen vragen
zijn hand voelde zacht en warm in mijn hand, ik wist

dat je nergens meer was, de gedachte dreef
vruchteloos rond in de schemering die uit de dennen
vandaan was gekomen, zich tussen de mensen
bewoog en ons voorzichtig het zwijgen oplegde

HET NULPUNT

Het nulpunt is het onzegbare.

Herta Müller

de getuige

hij zei dat de haren de lucht in vlogen
hoe kwam hij erbij, waardoor kon
het haar van het hoofd los geraken, hij zei
dat ze daarna nog zochten en porden
of ze geen dollars of goud konden vinden

hij praatte soms tegen zijn bed, zei hij,
hij kon het vertrouwen, hij bad dat het
hem mooie dromen zou geven, hoe
kwam hij erbij, hij zei dat hij geen
muziek meer kon horen, violen

vielen hem zwaar en terwijl hij dat zei viel er
sneeuw op de akkers en op het perron,
hij bleef er liggen en gaf aan het landschap
iets meegaands, iets lichts, aan de dennen
iets groots, aan de woorden gewicht

de treinreis

de slaapdrongen trein reed tegen de huizen
schaafwonden hielden wij over en glimpen
van daken konden wij opvangen, kersenrood,
rimpels van bomen en sneeuw op het land

wij reden een podium waarop men feestte
voorbij, mensen zaten in jassen van bont
te eten aan tafels waarop grote theeketels stonden
de trein reed een ziekenhuis binnen, een jongen

voor wie wij de zorg op ons namen werd
uitgekleed, weggeleid, maar wij vonden hem
schaakspelend met de bewakers terug, die we
betaalden, we namen hem mee naar onze coupé

maar weer ging de deur open, iemand kwam
binnen om stof af te nemen en onze papieren
het was een droom die ik mij nog herinner,
mijn angst werd bezworen, de schaduwen

schoven met ons naar het oosten over de bermen
de brede rivieren, hadden wij kleren genoeg voor
de jongen en proviand voor de tijd die ons restte
ik weet alles nog, de zon in het westen, het

kersenrode dak, de lege bestemming, de volle
wagon, onze plaats aan de schaduwkant en dat
we zegden tegen het kind, hoed je ervoor, als
de schoolpoorten dichtgaan, op klaarlichte dag en

voorgoed, talm niet, waag dan de sprong en ren

dukla revisited

dit was dus de plek die een station verdiende
waar het licht altijd in golven door het voorgebergte
kwam, de weg sneed alles doormidden, er werden
nieuwe huizen opgetrokken aan weerskanten die
men schilderde in geel en groen en roze, waarrond
tuinen werden aangelegd, die men omheinde

ik kwam er 's winters aan bij schemering en ik
kon niemand vragen waar de graven lagen, ik vond
een pad omhoog en daar, onder de zwarte bomen
zaten roeken, ze zochten met hun snavels in de
afgevalen bladeren, tussen de stenen, achter een hek
blaften de honden, ik wilde naar de stad terug

een man kwam met familie op me af, hij wilde
een tapijt verkopen, ik bleef toch niet, dat zag
hij wel, daarboven onder stenen lagen zij
op een zachte helling in het voorgeborchte, waar
het licht schoorvoetend komt, om niet te storen
een vrouw met haar vriendin kwam naar me toe

om zachtjes lachend over god te praten, ze sprak
zijn naam in alle talen, het was te laat, dacht ik,
er komt geen bus, er was een plein, dat stak ik over
ik hoorde klokken, deuren slaan, ik zocht een sleutel
tot beschrijving, niet van alles wat verdwenen was
maar van een kleine poolse stad die overal kon zijn

zoektocht

herken je de man met zijn koffer
de straat achter hem, herken je de
kinderen niet, dit meisje dat in haar
matrozenpak lacht naar de camera of
kun je zien welke straatnaam er achter
haar staat en deze luiken, de muren
onder het roet van de bruinkool en
het gehavende voetpad, zegt je dat
iets, waar doet deze mode aan denken
de mutsen met bont, en was hier een
spoorstation, weet je dat nog en maakte
dat uit en wat weet je nog van het geluid
van de tijd, ging niemand schreeuwen
werd niemand waanzinnig of sprong

ik zag een ooievaarsnest op een paal
langs de weg waar de takken van
doorgegroeid waren en uitbotten
zouden, dat was wat ik zag

perm

er waren twee kanten, de stad met haar
nieuwe, haar zondagse adem, haar brede
parade, haar trambedding, pleinen, trottoirs
waar welvarende, schaatsende kinderen
aangemaand werden door ouders zoals
overal, en ze draalden, zoals overal en het
witte, wijdlopijge, zonnige land dat je

wilde begrijpen, het duurzaam verbond
van schrikdraad, sneeuw en gewapend beton
enigszins afwijkend was een vitrinekast
waarin je foto's verwachtte te zien, een
inktpot of kandelaar, maar wat te zeggen
van deze resten van schoeisel, kroezen
bestek, een dame in bontjas vertelde dat

eerst de neusvleugels, dan de vingers
bevroren, gebieden die ver van het hart zijn
verwijderd, de bomen, vertelde ze, dat zijn
de berken die niet werden omgehakt, een
dreef die de wind en het licht kon vertalen,
die schaduw gaf, gewaarwordingen,
berken waarover je schreef naar huis